

Multikulturalizm Azərbaycan xalqının alternativini olmayan həyat tərzidir

İmran Əliyev

Ölkəmizdə multikulturalizm artıq alternativini olma-yan həyat tərzinə çevrilmişdir. Bakı Beynəlxalq Mul-tikulturalizm Mərkəzinin yaradılması müasir dövrdə respublikamızda gerçəkləşdirilən siyasətin tolerant-lıq prinsiplərinə bu gün də sadıq qalmasının bariz nümunəsidir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Dünyada etnik-mədəni müxtəlifliklərin tənzimlənməsi həyata keçirilmədikdə və ya düzgün aparılmadıqda cəmiyyətin inkişafının ayrı-ayrı sahələrində ciddi problemlər, hətta münaqişələr yaranır. Bu səbəbdən etnik-mədəni müxtəlifliklərin düzgün tənzimlənməsi çoxmədəniyyətli dövlət üçün böyük praktiki əhəmiyyət daşıyır. Müasir dövrdə multikulturalizm siyasəti bir sıra Qərbi ölkələrində iflasa uğrayarkən Azərbaycan Respublikası bu siyasət vasitəsilə cəmiyyətdəki etnik-mədəni müxtəlifliklərin tənzimlənməsi sahəsində böyük nailiyyətlər qazanıb. Buna misal kimi, ölkəmizdə etnik, dini və irqi zəmində heç bir qarşıdurmanın, münaqişənin olmamasını göstərmək olar.

Azərbaycan Böyük İpək Yo-lunun üzərində yerləşən, müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu məkan olaraq, tarix boyu milli-mədəni rəngarənglik, əmin-amanlıq mühitinin formalaşdığı, müxtəlif millətlərin, eləcə də konfessiya-ların nümayəndələrinin sülh, qarşı-lıqlı hörmət və dialoq şəraitində yaşadığı diyar kimi tanınmışdır. Ölkəmiz bu mənada dünya dövlətləri arasında böyük nüfuz qazanmış, müxtəlif beynəlxalq səviyyəli təşəbbüslər irəli sürərək sanballı uğurlara imza atmışdır.

Belə uğurlardan biri kimi son dövrdə siyasi leksikonumuza daxil olmuş “Bakı prosesi”ni qeyd etmək olar. Artıq qlobal hərəkətə çevrilmiş “Bakı prosesi” müxtəlif mədəniyyətlər arasında dialoq-un inkişaf etdirilməsini nəzərdə tutan təşəbbüsdür. Prezident İlham Əliyev tərəfindən ilk dəfə irəli sürülən və Azərbaycan multikulturalizminin beynəlxalq münasibətlər sistemində təzahürü olan bu təşəbbüs çərçivəsində ölkəmizdə mədəniyyətlərarası və sivilizasiyalararası dialoqun inkişafına xidmət edən bir sıra nüfuzlu beynəlxalq tədbirlər keçirilib. “Bakı prosesi” çərçivəsində paytaxtımızda Dünya mədəniyyətlərarası dialoq forum-ları, Bakı Beynəlxalq humanitar forumları, Dünya Dini Liderlərinin Sammiti, eləcə də Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumu təşkil olunub. Bu, Azərbaycanın daim multikultural dəyərlərə sadıq qaldığını göstərir.

“Multikulturalizm” sözü çoxmədənilik, müxtəlif mədəniyyətlərin bir cəmiyyət içində yaşamasını ifadə edən termdir. Bunlar bir-birinə pə-rələl olan, müxtəlif demoqrafik proseslərlə ortaq bir cəmiyyətdə yaşayan fərqli insan qrupları-nı ifadə edir. Əfsuslar olsun ki, müasir dövrümüzdə ölkələrdən bir çoxu bu dünyəvi qavramı düz-gün dəyərləndirmir, milliyətçilik, irqçilik və sair kimi ideologiyaları dövlət siyasətinə çevirirlər. Lakin dövrümüzdə aid insan hüquqları prinsipləri onu deməyə əsas verir ki, multikulturalizm şəxsiyyət reallığıdır. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, multikulturalizmin alternativini yoxdur.

Müstəqil Azərbaycan Respubli-kasının indiki və tarixi ərazilərində mövcud olan dövlətlərin idarəetmə strukturlarına nəzər salsaq görürük ki, bu diyarda hər zaman mədəniyyətlərarası dialoq mövcud olub. Multikulturalizm fəlsəfəsi əsrlər boyu azərbaycanlıların həyat təzi olmuşdur. Azərbaycan xalqının və dövlətinin zəngin mul-tikultural keçmişini yalnız xalqımızın bugünkü tolerant yaşam təzi ilə bağlı deyil, eləcə də yaratmış olduğu bədii, elmi, fəlsəfi, hüquqi qaynaqlarda öz əksini tapır.

Bu dəyər, bütövlükdə, dünya-da müxtəlif dinlərə və millətlərə məxsus olan insanların mədəni müxtəlifliyinin qorunması, har-monizasiyasına və ən əsası azsaylı xalqların, dövlətlərin milli mədəniyyətinə inteqra-siyasına yönəlmiş sistemdir. Azərbaycan bu modeli dövlət və xalq səviyyəsində həyata keçirən nümunəvi ölkələrdən biridir. Multikulturalizm modeli dedikdə isə bir ölkənin sərhədləri daxilində fərqli etnomədəni xalqların dinc, yanaşı yaşaması və öz mədəni xüsusiyyətlərini, o cümlədən həyat təzlərini qoruyub saxlamaq hüququna malik olması başa düşülür. Beləliklə, ölkəmizdə idarə sisteminin və qanunvericiliyin təməlini təşkil edən bu sistem mədəniyyətlərarası dialoqun ən önəmli tərkib hissələrindən biridir. Və bu dəyərlər ümumbəşəri xarak-ter daşıyır.

Azərbaycanda tolerantlığın əsasları respublikamızın qədim dövlətçilik tarixi boyu inkişaf etmiş-dir. Zəngin dövlətçilik ənənələrinə nəzər salsaq, görürük ki, Səfəvilər dövlətindən başlayan, daha sonra XIX-XX əsrlər maarifçilik dalğası ilə, Xalq Cümhuriyyəti dövründə ölkə ərazisində yaşayan digər etnik xalqlara

və dini qruplara bərabər hüquq verilmişdir. Belə ki, AXC Parlamentində Azərbaycan ərazisində yaşayan bütün xalqlar, o cümlədən sayları çox az olan xalqlar da öz deputatları ilə təmsil olunmuşdular (türk müsəlman əhali – 80, ermənilər – 21, ruslar – 10, almanlar – 1, yəhudilər – 1, gürcülər – 1, polyaklar – 1). Bu sistem XX əsrin 90-cı illərində ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən dövlətçilik prinsipinə çevrilmiş-dir, tolerantlıq və multikultural dəyərlər Azərbaycanda yenidən bərpa edilmişdir. Təsadüfi deyil ki, ölkəmizdə multikulturaliz-min təkə mədəni yox, həm də siyasi əsasları Konstitusiyamızın bəndlərində, eləcə də qanunverici-lik aktlarında öz əksini tapmışdır.

Bu gün Azərbaycanın multikul-turalizm və tolerantlıq ənənələrinə malik olması beynəlxalq arenada danılmaz fakta çevrilib. Respub-likamızda milli müxtəlifliklərin mədəniyyətlərinin qorunması, on-lara dövlət səviyyəsində bərabər hüquqların verilməsi Azərbaycanı millətlər, mədəniyyətlər və dinlərarası dialoqun nümunəvi mərkəzlərdən birinə çevirmiş-dir. Bu gün həmin mədəni, etnik rəngarəngliyin qorunmasına yönəldilən və uğurla davam etdirilən dövlət siyasəti sayəsində ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu art-mağdadır.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının multikultural dəyərlərinin qorun-ması sahəsində həyata keçirdiyi islahatlar bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bu mənada, ulu öndərin hər bir azərbaycanlının əzbər bildiyi bir ifadəsini qeyd etmək yerinə düşər: “Hər bir xalqın milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir. Mən həmişə fəxr etmişəm, bu gün də fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!” Məhz bu ifadə ölkəmizdə yaşayan vətəndaşların həyat düsturuna, yaşam tərzinə çevrilib.

Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasına uyğun olaraq, tolerantlığın və mədəni, dini müxtəlifliyin qorun-masını təmin etmək, həmçinin ölkəmizi beynəlxalq arenada multikulturalizm mərkəzi kimi tanımaq məqsədilə Prezident İlham Əliyev 28 fevral 2014-cü ildə bu mənada tarixi əhəmiyyətə malik olan sərəncam imzaladı. Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşavirliyi yaradıldı. Daha sonra ölkə başçısının 15 may 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzi təsis olundu. Prezident İlham Əliyevin xüsusi sərəncamı ilə 2016-cı il ölkəmizdə “Multikultu-ralizm ili” elan edildi.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda mədəniyyətlərarası dialoqun inkişaf etməsində əsas amillərdən biri də, məhz ölkəmizin yerləşdiyi coğrafi məkanıdır. Belə ki, ölkəmiz Şərqlə Qərbin qovşağında yerləşir. Beləliklə, Azərbaycan iki fərqli mədəniyyətin arasında körpü rolunu oynayır. Ölkəmizin mənəvi dəyərlər baxımından dünya dövlətlərinə nümunə olması hər bir azərbaycanlı üçün qürur mənbəyi olmalıdır.